

Høringsnotat til folkehelsemeldinga, gode liv i et trygt samfunn

LMI takker for muligheten til å komme med innspill til folkehelsemeldingen. Som meldingen er tydelig på, står vi overfor demografiske endringer som vil medføre økt belastning på helsetjenesten. For å opprettholde dagens standard og sikre en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste, er det derfor viktig med et økt fokus på å forebygge død til å forbedre livskvalitet og funksjonsevne. Medisiner er en kostnadseffektiv innsatsfaktor som reduserer kostnadene ved sykdom, og også produktivitetstap ved å forbedre arbeidsstyrkens helse. Legemidler er derfor en svært sentral bidragsyter for å sikre god folkehelse.

Mange legemidler kan redusere kostnader i helse- og omsorgsektoren, for eksempel ved å redusere behovet for sykehusinnleggelse, kostbar kirurgi eller langtidspleie. For at samfunnet skal høste gevinsten av slike innovasjoner, må systemene for å ta dem i bruk være mer fleksible. Noen innovasjoner vil kreve tilpasninger av infrastruktur og logistikk og fleksible finansieringsmodeller. Maksimal pasientnytte av behandlingen krever samarbeid mellom ulike aktører i helsesystemet. I dag er helsesystemet fokusert på kostnadene knyttet til innsatsfaktoren, ikke verdien eller de faktiske resultatene av behandlingen som blir oppnådd.

Som forebyggende tiltak spiller vaksiner en særskilt rolle. Vaksiner er et av de mest effektive verktøy vi har i forebyggende helsearbeid. WHO har uttalt at vaksiner er «den viktigste bidragsyteren til god folkehelse nest etter rent vann». Effektiv vaksinasjon er ikke bare kostnadseffektivt, men i mange tilfeller kostnadsbesparende.

Med vaksinasjon sparer man unødig lidelse, frigjør ressurser til andre viktige helseutfordringer og beholder befolkningen i arbeid. I tillegg til at den vaksinerte er beskyttet mot infeksjoner bidrar alle som vaksinerer seg til at det blir et lavere smittepress i samfunnet, og bidrar til å redusere risikoen for alvorlig sykdom hos dem som av ulike grunner ikke kan ta vaksiner.

Norge har et svært godt barnevaksinasjonsprogram, men det er fremdeles et stort utnyttet potensiale innen vaksinasjon, blant annet når det gjelder vaksinasjon av voksne. FHI har kommet med tydelige anbefalinger om innføring av et voksendvaksinasjonsprogram, som ligger til behandling hos HOD. LMI synes det er uheldig Folkehelsemeldingen ikke benytter anledningen til å løfte nettopp betydningen av vaksinasjon, og spesielt hvilken rolle et voksendvaksinasjonsprogram kan få for å oppnå ønsket vaksinasjonsgrad i befolkningen.

Det vil ha budsjettmessige konsekvenser å iverksette voksendvaksinasjonsprogrammet slik det er anbefalt av FHI, men dette vil gi innsparinger senere med unngåtte sykehusinnleggelser og med en befolkning i arbeid. I tillegg til besparelsene på sikt, vil voksendvaksinasjon bedre folkehelsen ved å unngå infeksjoner. Folkehelsemeldingen burde derfor ha som mål å innføre voksendvaksinasjon slik det er anbefalt av FHI.

Det er tatt til orde for at man ønsker «en god og forebyggende folkehelsepolitikk skal legge til rette for at den enkelte kan ta gode valg for sin egen helse.». Det er verdt å merke seg at det er et stort kunnskapsbehov både i befolkningen og blant helsepersonell når det kommer til vaksiner, spesielt utenfor program. FHIs anbefalinger er lite kjent. Det er et behov for å se på hvordan man kan arbeide for å informere bedre om hvilke vaksineanbefalinger som gjelder for ulike grupper, både for vaksiner i og utenfor program. Vi opplever blant annet at det er varierende oppmerksomhet rundt vaksiner blant fastlegene, og at et tilstrekkelig fokus bør sikres gjennom mer systematisk arbeid og/eller insentivering. Et forslag kan være at vaksiner inngår i den årlige legemiddelgjennomgangen, et annet kan være at legene får en takst for

vaksinasjon. Det bør også sees på hvilken rolle andre aktører kan spille i informasjonsarbeidet, og hvilke kommunikasjonstiltak som kan benyttes. Et nylig eksempel er varsling til risikogrupperne per SMS, som ble benyttet i denne influensasesjonen. LMI ser på dette som et innovativt og proaktivt grep for å øke dekningsgraden. Det er videre et stort forbedringspotensiale når det gjelder å gjøre vaksiner mer tilgjengelig for befolkningen. Dagens pasientreise frem til vaksinasjon er krevende. LMI følger prosjektene knyttet til vaksinasjon i apotek med interesse, og mener kvalitetssikrede løsninger for dette kan være viktige tiltak for å senke terskelen for at folk lar seg vaksinere. Det bør også vurderes hvorvidt annet helsepersonell kan få rekvireringsrett, som for eksempel farmasøyter og hjemmesykepleiere.

Det norske barnevaksinasjonsprogrammet har høy tillit og oppfølging. Dette må ikke tas for gitt. Selv om vi heldigvis har vært forskånet fra de store vaksinediskusjonene i Norge, ser vi fra andre land at tilliten til vaksinasjonsprogrammene er sårbar. Et kontinuerlig og tverrfaglig arbeid med dette er viktig, hører absolutt hjemme i folkehelsearbeidet. Økt åpenhet knyttet til beslutninger om innføring av nye vaksiner vil også bidra til å styrke tilliten til vaksinasjonsprogrammene.

Leveringssikkerhet og mangelsituasjoner er dessverre aktuelt også når det gjelder vaksiner. Vaksiner skiller seg fra andre legemidler når det kommer til produksjon. Det tar svært lang tid å produsere vaksiner, og det er derfor viktig med god forutsigbarhet i produksjonsleddet. En stadig økende global etterspørsel kombinert med svært lange produksjonstider, øker viktigheten av gode systemer og strategier for prognoser og anskaffelser. Folkehelsemeldingen bør ha som mål å se på om dagens infrastruktur for dette sikrer Norge tilstrekkelige vaksiner i et langsiktig perspektiv.

Det nevnes i meldingen at antibiotikaresistens er en av vår tids største utfordringer. Et høyt vaksinasjonsnivå i befolkningen er risikoreduserende for utvikling av sykdommer som krever behandling med antibiotika. Ambisjonsnivået for graden av vaksinerings bør ta hensyn til disse utfordringene og man bør vurdere nytten av vaksiner generelt for å hindre ytterligere utvikling av antibiotikaresistens. Vi mener at vaksiners verdi for å forebygge antibiotikaresistens bør vektlegges i evalueringen om vaksiner skal anbefales eller finansieres.

LMI imøteser god dialog for å se på hvordan vi kan hente enda større helsegevinst med vaksiner, samt ivareta fortsatt tillit til og leveringssikkerhet av vaksiner i Norge. Vi vil også peke på viktigheten av at Folkehelsemeldingen samspiller med pågående arbeid og politiske prosesser for å bygge en norsk helseindustri, herunder helseindustrimeldingen. Den nye helseindustrien i Norge utvikler tjenester, velferdsteknologi, diagnostikk, nye legemidler og vaksiner kan bidra til å løse de fremtidige utfordringene, ikke bare innen helse men også i forhold til behovet for nye, nasjonale inntektskilder.

Vedlegg: FHI's utredning «Vaksinasjon av voksne og risikogrupper»